

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (PPLY)

PL 3000

90014 Oulun yliopisto

1.4.2021

Asiantuntijalausunto liittyen Piipsannevan tuulipuiston yleiskaavapäätökseen

(Lupa käyttää liitteenä paikallisen väestön tekemässä valituksessa)

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (PPLY) on lausunut Piipsannevan tuulipuiston YVA-selostuksen yhteydessä hankkeesta. Siinä painotettiin, että tuulipuisto sijoittuisi paikallisesti ja jopa maakunnallisesti merkittävälle lintujen pesimä- ja levähdysalueelle, jolloin haittavaikutuksia syntyisi väistämättä. Paras vaihtoehto tässä tapauksessa olisi, että puistoa ei rakennettaisi tälle alueelle lainkaan, vaan annettaisiin turvetuotannosta vapautuneista alueista muodostua entistä rikkaampi luonnon monimuotoisuuskeskittymä kosteikkoineen, peltoineen ja metsineen. Hyväksytyssä tuulipuiston yleiskaavassa oli poistettu vain muutama kriittisillä kosteikkoalueilla ollutta tuulimylyä sekä suunniteltu rakennettavan korvaavia kosteikoita, mutta nämä sinällään myönteiset, mutta kosmeettiset toimet eivät pelasta aluetta, vaan tuulipuiston rakentaminen olisi tuhoisaa linnuston näkökulmasta.

Tuomme tässä asiantuntijalausunnossa esille uusimpia tietoja Piipsannevan linnustosta ja uhanalaisuusluokituksista.

Uusimman uhanalaisuusarvioinnin mukaan jo kolmasosa Suomen linnuista on uhanalaisia. Erityisen huonosti menee kosteikkojen linnuilla, kuten monilla vesilinnuilla ja kahlaajilla, samoin maatalousympäristön lajeilla. Syntyneiden lintukosteikkojen kuivaaminen ja Piipsannevan tuulipuiston rakentaminen on kyseenalaista lintujen elinympäristöjen hävittämistä. Suomi on biodiversiteettisopimuksessa sitoutunut luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen sekä luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseen.

EU:n lintudirektiivin 3 artiklassa sanotaan: ”Ottaen huomioon 2 artiklassa mainitut vaatimukset jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet kaikkien 1 artiklassa tarkoitettujen lintulajien elinympäristöjen riittävän moninaisuuden ja laajuuden säilyttämiseksi, ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi ennalleen.”

Romahdusmaisesti vähentyneen ja Suomessa äärimmäisen uhanalaisen peltosirkun (CR) pesimäalueena Piipsannevan pellot ja entiset turvetuotantoalueet ovat maakunnan parhaimmista heti Tyrnävän peltojen jälkeen, pesiviä pareja tuulipuiston kaava-alueella on useita. Peltosirkku on vähentynyt enemmän kuin mikään muu Suomen lintulaji, viimeisen 30 vuoden aikana Suomen pesimäkanta on pienentynyt jopa 99 %. (Birdlife 2021: Linnuston tila Suomessa). Peltosirkku on myös YVAn jälkeen 2.3.2021 julkaistun Ympäristöministeriön listan mukaan kiireellisesti suojeltava laji.

https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Lajiensuojelutyo/Kiireellisesti_suojeltavat_lajit

Hankealueen keskiosissa on havaittu kesällä 2018 koko maakunnan suurin pesimäaikainen erittäin uhanalaisten mustakurkku-uikkujen (EN) kerääntymä, 18 yksilöä. Tämä vielä 2020 syksyllä olemassa oleva kosteikko ollaan kuivattamassa tuulipuiston tulon myötä.

Muutonaikaisena levähdys- ja ruokailualueena Piipsannevaa ovat viime vuosina pitäneet metsähanhien ohella myös harvinaiset tundrahanhet, joita on kevätmuutolla havaittu 120-130 yksilön päiväkohtaisia määriä vuosina 2019-20, YVA-selostuksen laatimisen jälkeen. Metsähanhia on kevätmuutolla ruokaillut Piipsannevan pelloilla 300-400 yksilön päiväkohtaisia määriä. Myös kurjet ja joutsenet käyttävät alueen peltoja lepäilyalueina. Syysmuutolla 2020 Piipsannevan alueen keskellä on havaittu parhaimmillaan ruokailevan 780 laulujoutsenta (8.11.), 315 metsähanhaa (24.9.), 600 kurkea (30.8.). (lähde: Tiira-lintutietopalvelu). Tämäkin todistaa alueen arvoa tärkeänä muutonaikaisena levähdyspaikkana.

Maakotka on EU:n lintudirektiivin I liitteen laji, Suomessa se on uhanalainen, luonnonsuojelulain ja -asetuksen nojalla erityisesti suojeltu laji. Maakotka on tavattu Piipsannevalla useita kertoja. Piipsannevan tuulipuiston YVA-selostuksen luontoselvityksen tulokinnan mukaan se ei pesisi lähellä. Alue vaikuttaisi silti olevan saalistusmaastoa kauempaa tuleville maakotkille. 8.-18.9.2018 Piipsannevalla on havaittu paikallisena kaksikin maakotkaa, tuorein havainto maakotkasta on alueelta 17.9.2020. Maakotkien liikkeitä alueella olisi hyvä selvittää tarkemmin.

On riski, että tuulipuiston rakentamisen jälkeen petolinnut, joutsenet, hanhet ja kurjet, kuin myös kana- ja vesilinnut pyrkivät käyttämään tuttuja peltoja ja kosteikkoja ruokailu- ja soidinalueinaan ja törmäyskuolemien määrä kasvaa. Muutolta pelloille laskeutuessaan linnut liikkuvat tuulimyllyjen lapojen suhteen törmäyskorkeuksissa.

Paikkalintujen osalta tuulipuiston kaava-alueen kaakkoisosassa myllyjen sijoituspaikkojen alueella on havaittu 18.11.2020 100 teeren parvi, samana päivänä läheisellä toisella pellolla, niin ikään Piipsannevan kaava-alueella, 80 teeren parvi. Metsäkanalintujen on havaittu törmäilevän yllättävänkin yleisesti tuulimyllyjen runkoihin. (Suorsa V. 2019: Linnustovaikutusten seuranta suomalaisissa tuulivoimapuistoissa. Linnut -vuosikirja 2018, s. 148-155). Piipsannevalla tuulipuiston rakentaminen rikkoisi ja pienentäisi myös teeren soidinalueita.

Kaava-alueella on havaittu myös suurharvinaisuuksia: 4.10.2018 Piipsannevalla pysähtyi Suomessa seikkaillut munkkikorppikotka, 8.9.2018 äärimmäisen uhanalainen (CR) kiljukotka, 20.6.2019

pesimäaikaan kosteikoilla havaittiin erittäin uhanalainen (EN) sitruunavästäräkki, 29.5.2019 niin ikään pesimäaikaan äärimmäisen uhanalainen (CR) suokukko.
(lähde: Tiira-lintutietopalvelu)

Piipsannevan tuulipuistohankkeen YVAan liittyen tehdyissä FCG Oy:n pesimälinnustoselvityksissä Piipsannevan alueella havaittiin pesimäkaudella yhteensä 110 lintulajia. Näistä noin 88 lajia tulkittiin alueella varmasti tai todennäköisesti pesiväksi. Selvityksissä havaituista lajeista jopa yli puolet on määritelty suojelullisesti arvokkaiksi lajeiksi, ja lajistossa on yhteensä 22 valtakunnallisesti uhanalaista lajia. Linnustoselvityksissä havaittiin alueella pesivän yhteensä 20 EU:n lintudirektiivin liitteen 1 lajia sekä 18 Suomen kansainvälistä vastuulajia.

Tuulipuistoa perustettaessa ”lintukosteikkojen poistuminen tuulivoimapuistoalueelta on tavoitteellista, jolloin vältetään lintujen törmäyksiltä tuulivoimaloihin.” (Puhuri OY/FCG Oy 28.11.2020: Piipsannevan tuulipuiston korvaavat kosteikkoalueet). Tuulivoimahankkeen elinympäristöjä muuttavat vaikutukset ja häiriövaikutukset arvioidaan Piipsannevan tuulipuiston YVA-selostuksessa merkitykseltään kokonaisuutena **merkittäviksi** alueen kosteikoilla eläville vesi- ja rantalinnuille, **kohtalaisiksi** peltoalueilla ja muilla avoimilla alueilla eläville kahlaajille ja siellä saalistaville petolinnuille.” Kaavaprosessin aikana on jo ennakoitu tulevaa ja alettu kuivattaa alueella sijaitsevia lintukosteikkoja maanviljelykseen mahdollistaen siten tuulimyllyjen sijoittamisen, kun kosteikoilla ei olisi enää linnustollista arvoa. Tilalle on suunniteltu rakennettavan uusia kosteikkoja, mutta ne eivät auta, jos niitä ei rakenneta etukäteen niin valmiiksi, että linnut niitä ehtisivät omaksua ja ottaa käyttöön.

Piipsannevan tuulipuiston YVA-selostuksessa todetaan, että ”esimerkiksi alueella saalistelevia petolintuja sekä muutolla lepäileviä kurkia liikkuu runsaasti myös törmäyskorkeudella. Petolinnut saattavat saalistustilanteissa ajaa myös muuta linnustoa, kuten alueella runsaana esiintyviä hanhia ja sorsalintuja tuulivoimaloiden törmäyskorkeudelle. Suomesta ei myöskään ole vielä kokemuksia linnuille tärkeille kosteikoille sekä lepäily- ja ruokailualueille rakennettavista tuulivoimaloista ja niiden vaikutuksista linnustoon.” Halutaanko Piipsannevasta luonnon monimuotoisuuden ja uhanalaisten lintulajien hävittämisen vaikutuksien testausalue?

Haapaveden seutu ollaan rakentamassa täyteen tuulipuistoja. Lintujen pakottaminen uusien pesimä-, levähdys- ja ruokailupaikkojen ja muuttoreittien hakemiseen lisää törmäysriskejä. Linnut ovat oppineet käyttämään Piipsannevan alueen peltoja ja kosteikkoja. Ne yrittäisivät sinne palata tuulimyllyjen rakentamisen jälkeen, mutta pesimäalueiden tuhoutuminen pakottaisi ne muualle, jossa ei myöskään ole tilaa entisillekään pesijöille. Tuulipuiston rakentamisella olisi kielteinen vaikutus uhanalaisten ja EU:n lintudirektiivin suojelemien lajien pesimäalueille sekä muuttolintujen turvallisten levähdysalueiden olemassaololle. Pesimälinnuston tila ja luonnon monimuotoisuus heikkenisivät. Tämä on vastoin Suomen valtion kansainvälisiä sitoumuksia.

Vaikka Piipsannevan nykyiset lintualueet eivät ole nykytilassaan luonnontilaisia, vaan ihmisen toiminnan synnyttämiä, ei se poista mitenkään niiden monimuotoisuutta ja linnustollista merkitystä. Alueet ovat ennen turvetuotantoa olleet suota ja kosteikkoa lampineen. Ihminen on

velvollinen palauttamaan turvetuotannon jälkeen alue mahdollisimman hyväksi luonnontilan kannalta. Tätä vaatii myös Euroopan Unionin v. 2020 hyväksytty biodiversiteettistrategia, jonka mukaan vuoteen 2030 mennessä palautetaan ennalleen ekosysteemit, joiden tila on huonontunut tai jotka sisältävät runsaasti hiiltä. Piipsanneva täyttää nämä molemmat kriteerit, koska turvetuotanto on olennaisesti heikentänyt sen biologista tilaa ja pienentänyt hiilivarastoja. EU:n biodiversiteettistrategian mukainen toimenpide olisi kunnostaa/ennallistaa Piipsanneva lajistoltaan monimuotoiseksi ja hiiltä sitovaksi ekosysteemiksi. Piipsanneva on jopa maailmanlaajuisesti suurimpia turvetuotantoon otettuja suoalueita. V. 1953 kartoista näkyy, että avosuo-osuus Piipsannevalla on pisimmillään ollut 11 km pitkä.

Jos turvetuotantoalueen jälkihoitotoimien ansiosta linnut ovat palanneet alueelle ja vieläpä runsaslukuisemmin kuin ennen turvetuotantoa, ei ole syytä mennä tuhoamaan syntyneitä arvokasta lintualueita. Mahdollinen tuulivoiman, ja myöhemmin ehkä aurinkovoiman rakentaminen alueelle kuivattaa nykyisiä kosteikkoja, pirstoo pesimälinnuston elinympäristöjä, mikä voi heikentää merkittävästi Piipsannevan uhanalaisten lajien pesimämenestystä. Sitä myöten uhanalaisten lajien suotuisa suojelun taso vaarantuisi alueella merkittävästi. Jo muodostuneet kosteikot on syytä säilyttää ja kunnostaa erityisen arvokkaina elinympäristöinä. Muutaman tuulimyllyn siirtäminen kosteikoilta kauemmas ei pelasta aluetta.

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen lausunnon mukaan Piipsannevalla on merkitystä seudullisesti merkittävänä linturekyyalueena, jolla on myös luontomatkailun näkökulmasta potentiaalia. Tiira-lintutietopalvelun havaintorekisterin mukaan Piipsannevan alueelta on ilmoitettu 1.1.2018 - 30.3.2021 välisenä aikana yli 900 lintuhavaintoa useiden kymmenien paikallisten ja muualta maakunnasta saapuvien havainnoitsijoiden toimesta. PPLY ehdottikin YVAN yhteydessä, että alueelle rakennettaisiin esimerkiksi lintutorni ja kuvauskoju ja muuta lähiseudun asukkaiden virkistystä ja luontomatkailua palvelevaa infraa, kuitenkin niin, että ne eivät häiritse alueella pesivää ja ruokailevaa linnustoa.

Ari-Pekka Auvinen

Petri Haapala

PPLY:n varapuheenjohtaja

PPLY:n suojelutoimikunnan puheenjohtaja